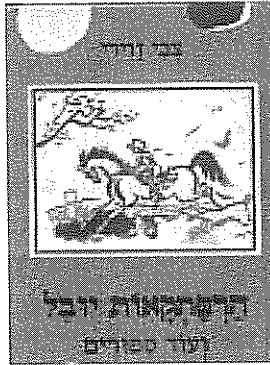

דמותו של יובל, צבר בן כפר, "מאציו" עם ערכים

על ספרו של צבי זירי: "הרפתקאות יובל"

שלומית יונאי

בסרט "ילדי השמש" של רן טל, אומר אחד ממייסדי הקיבוץ, שהצבר בעיניו הוא גבר צעיר, שרירי ושזוף, רוכב על סוס כשפלג גופו העליון חשוף. יובל של צבי זירי ("הרפתקאות יובל ועוד ספורים", מאת צבי זירי, משרד הביטחון, 2007) עונה על תיאור זה.

בשנת 1948 התפרסם ב"דבר לילדים" סיפור בהמשכים, בשם "הרפתקאות יובל" מאת צבי זירי עם איורים של נחום גוטמן. בשנת 1958 ראו הסיפורים אור בספר שזכה בפרס למדן. המחבר צבי זירי, יליד גרודנה (1912)

נהרג בקרב לטרון במלחמת השחרור. בימים אלה ראתה אור מהדורה חדשה של "הרפתקאות יובל וסיפורים נוספים", בהוצאה לאור של משרד הביטחון, ביזמת בתו של צבי זירי, דנית בר. דנית היתה בת שנתיים כשאביה נפל במלחמה.

ניחוח ארץ ישראל של פעם עולה מספר חינני זה. חיי כפר וקשר חזק לנוף ולטבע.

יובל הוא בן מושב בגליל. צבר, ילד טבע, נבון וחרוץ. כבר מתחילת הספר אופף את דמותו דוק של מסתורין. נערות חולמות עליו ונערים מקנאים בו, ואפילו המבוגרים רוחשים לו כבוד. נער תמיר עם תלתל על מצחו, שתקן ואינדיבידואליסט. בימים בהם ספרי הנוער היו בעיקר סיפורי חבורות, באירופה ("אמיל והבלשים", "אמיל והתאומים" של אריך קסטנר), ובארץ, (ספרי ימימה טשרנוביץ: "שמונה בעקבות אחד" ו"אחד משלנו"), יובל הוא גיבור רומנטי הצועד תמיד לבד.

יובל ילד חרוץ, יודע מהי אחריות ו"ראש גדול".

הוא פותר במסירות דומה בעיות, של הוריו ומשפחתו, או של שכן. הוא לוכד את הטורפים הפורצים ללול, או את המחבלים בגן הירק, נאבק בנחש ומבריא איילות בלי לשתף איש לא בתכנון ולא בביצוע, לעתים בלי לספר גם לאחר מעשה. קורה שהוא נעלם מהבית ליום או יומיים, בלי לבקש רשות או להודיע.

"רק אביו רתח, כאילו רצה להכותו.

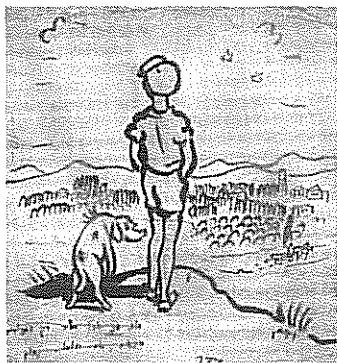
"היכן היית?" שאל האב ונרתע ממבטו הפתאומי של הנער.

"בהרים" ענה יובל. אף מלה לא שמעו מפיו יותר. ("הרפתקאות יובל", עמ' 33).

גם כשהוא עובד במשק, חולב את הפרות, מאכילן ומביא ירק מהשדה, הוא עושה זאת לעתים כהפתעה, בלי לגלות להוריו. הוא מזכיר לי לפעמים את גיבורי שירו של אהרן זאב, "הבחורים שלנו": "הבחורים שלנו יודעים הכל. בית לבנות, דרך לסלול, אוטו לנהוג, לתקן גלגל" ("פרחי בר", עמ' 50).

גם יובל יודע: לאלף סוסה פראית, לחלוב פרות, לחרוש את השדה ולזרוע תלתן. הוא לא נעדר שובבות. על מנת לרכב על סוסתו האגדית של השומר גיורא, הוא גורם לסוסה לברוח, עד שיוכל ללכוד אותה והוא מצליח לרכב עליה ולא לפה. אז הוא זוכה גם בהערכת גיורא, (ובהערצת כל צעירי הכפר). גיורא נותן לו מאז לרכב על הסוסה, ואל יהיה הדבר קל בעיניכם...

לא רק הצלחות נופלות בחיקו של יובל. כשאביו נעדר מהבית הוא מתקן את הרפת, מסמר שנשאר במקום בחוסר זהירות גורם למוות של פרה. "גוף זר". כל מי שגדל בכפר זוכר את ביקור הווטרינר בשל גוף זר. וחמור לא פחות, הפרות התנפחו בשל אכילת תלתן רטוב שנתן להם יובל. שתי פרות מתו....

"יובל הרגיש את עצמו אשם. "ואי ידיעה הרי היא חטא" חשב.

"לא כן, יובל" אמר הרופא. "אין זה אלא מקרה. ולהבא תדע ותזהר".

חיוך עצוב התפשט על פניו של יובל, והכל יצאו מן הרפת. (שם, ע' 61).

תיאור השריפה בלול, בית האימון העולה בלהבות מעציב ומרגש, ואומר הרבה יותר לבני כפר. שוב עלה באפי הריח המתוק של אפרוחים צהובי פלומה, נסורת...

אין ליובל חברים, לא נראה שהם חסרים לו.

קשר מיוחד יש לו עם כלבו דרדר, והוא עדיף על כל חבר. קסמו האישי של יובל ואומץ ליבו מרשימים את כולם, כולל השיק עבדאללה המצרף אותו לציד דובים בלבנון.

בספר סממני תקופה שהיתה ואיננה. תיאורים מרגשים מהווי המושבות, קשר חזק לאדמה ואהבה לטבע ולמרחבים. חלוציות אינה רק מילה. תמימות וערכים.

מעניין היחס לשכנים הערבים. יש יותר משמץ רומנטיקה בתיאור דמותו הצבעונית של השיך עבדאללה, סוסותיו העדויות ומקושטות ובגדי החמודות של אנשיו. השכנים הערבים מוכנים להשתכנע שעדיף לחיות בשלום.

בית הספר איננו מוזכר בספר ולו פעם אחת.

בקראי ב"הרפתקאות יובל" נזכרתי במה שמספר מאיר שלו, בספרו "סוד אחיזת העיניים", על אותו יום מר ונמהר בו נודע לו ולהוריו, שעליו להרכיב משקפיים. הוא אומר, אם סבא שלי היה יודע כי הציונות נגמרה, היה חוזר לאודסה.

סבא של מאיר היה מבני העלייה השנייה בנהלל. יובל ודאי לא נזקק למשקפיים.

ספר נהדר לקוראי "דבר לילדים" של פעם, אינני בטוחה שכך העניין גם לגבי הילדים הקוראים היום.